

URZĄD STATYSTYCZNY W KRAKOWIE

31-223 Kraków, ul. Kazimierza Wyki 3
e-mail: sekretariatUSKRK@stat.gov.pl tel. 12 415 60 11 Internet: <http://www.stat.gov.pl/krak>

Informacja sygnałna - Nr 14

Data opracowania - październik 2013 r.

BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM W 2012 R.

Badanie budżetów gospodarstw domowych prowadzą pracownicy Urzędu Statystycznego. Do ich obowiązków należy zwerbowanie w każdym miesiącu wylosowanych gospodarstw domowych do badania, przeprowadzenie wywiadu dotyczącego charakterystyki społeczno-demograficznej gospodarstwa domowego, udzielenie instruktażu w zakresie prowadzenia zapisów w książeczce budżetowej, opracowanie dla każdego gospodarstwa domowego „Miesięcznego budżetu gospodarstwa domowego”, przeprowadzenie wywiadu kwartalnego z badanymi gospodarstwami domowymi odnośnie wyposażenia gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania i nieruchomości, zebranie informacji o dochodach w naturze z pracy najmniej uzyskiwanych przez gospodarstwa domowe w kwartale oraz tzw. rozchodach rzadkich poniesionych w ciągu kwartału.

Wylosowane gospodarstwo domowe dokonuje zapisów w książeczce budżetowej odnośnie wszystkich przychodów, jakie wpłynęły do gospodarstwa domowego w badanym miesiącu oraz wszystkich rozchodów związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, czy użytkowaniem gospodarstwa rolnego. Notuje także wartości wszystkich artykułów pobranych na własne potrzeby z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie, z działalności prowadzonej na własny rachunek oraz przekazanych darów z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.

Badanie budżetów gospodarstw domowych prowadzone jest metodą reprezentacyjną, która daje możliwość uogólnienia, z określonym błędem, uzyskanych wyników na wszystkie gospodarstwa domowe. Dostarcza podstawowych informacji o przychodach, rozchodach, spożyciu i wyposażeniu gospodarstwa domowego w dobra trwałego użytku oraz informacji o innych aspektach warunków bytu określonych grup ludności.

Badane gospodarstwa klasyfikowane są według głównych i dodatkowych źródeł utrzymania. Przy ustalaniu głównego i dodatkowego źródła utrzymania gospodarstwa domowego bierze się pod uwagę dochody o charakterze stałym lub powtarzalnym. Brane są pod uwagę dochody tak pieniężne jak i niepieniężne (spożycie naturalne, dary w naturze, pomoc społeczna w postaci rzeczowej, dodatek mieszkaniowy). Źródła utrzymania gospodarstwa domowego ustala się na podstawie głównych i dodatkowych źródeł utrzymania wszystkich członków gospodarstwa domowego. Na tej podstawie mamy gospodarstwa pracowników, pracujących na rachunek własny, rolników, emerytów i rencistów, gospodarstwa utrzymujące się z niezarobkowych źródeł utrzymania.

W 2012 r. w województwie małopolskim badaniem objętych było 3124 gospodarstw domowych, tj. około 8,3% wszystkich gospodarstw zbadanych w kraju.

W 2012 r. **przeciętne gospodarstwo domowe** w województwie małopolskim liczyło 2,92 osoby (w 2011 r. – 2,95), a w kraju 2,95 (w 2011 r. - 2,87). W poprzednich latach rodziny w naszym województwie były liczniejsze niż w kraju. Obecnie sytuacja uległa zmianie i w kraju liczba osób w gospodarstwie jest wyższa niż w województwie małopolskim.

Znaczący wpływ na poziom życia członków gospodarstwa domowego ma **dochód rozporządzalny**, który jest sumą bieżących dochodów (pieniężnych i niepieniężnych) gospodarstwa domowego pomniejszoną o podatki od dochodów, spadków, darowizn oraz nieruchomości. Przeznaczony jest na wydatki na cele konsumpcyjne, pozostałe wydatki i przyrost oszczędności.

Przeciętny miesięczny nominalny dochód rozporządzalny przypadający na jedną osobę

TABL.1

PRZECIĘTNY MIESIĘCZNY DOCHÓD ROZPORZĄDZALNY NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2011		2012	
	w złotych	w odsetkach	w złotych	w odsetkach
Dochód rozporządzalny	1156,79	100,0	1188,11	100,0
W tym dochód do dyspozycji	1124,62	97,2	1155,25	97,2
w tym:				
z pracy najemnej	613,21	53,0	630,04	53,0
z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie	26,75 ^a	2,3	27,52 ^b	2,3
z pracy na własny rachunek	115,47 ^c	10,0	118,20	9,9
ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej	339,09	29,3	348,29	29,3

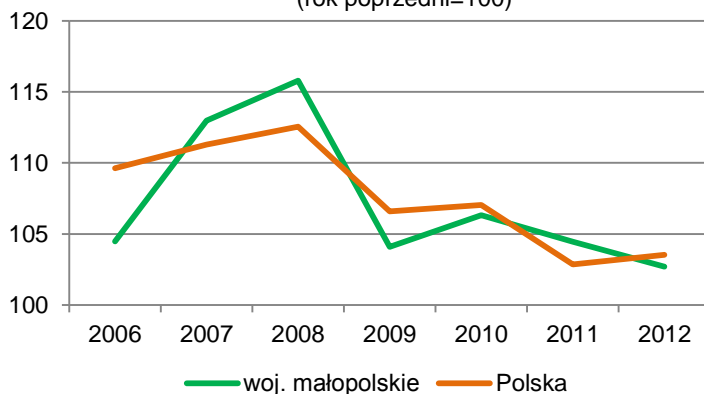
a, b Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: a – 13,11%, b – 19,21%, c – 12,00%.

w gospodarstwach domowych ogółem w 2012 r. w województwie małopolskim wynosił 1188,11 zł i był niższy od wartości dla kraju o 82 zł.

W porównaniu z rokiem 2011 kwota dochodu rozporządzalnego na osobę w województwie małopolskim zwiększyła się o 2,7% (w kraju o 3,5%). W strukturze dochodu rozporządzalnego gospodarstwa domowego nadal dominowały dochody z pracy najemnej. W 2012 r. stanowiły 53,0% dochodu rozporządzalnego (w kraju 54,3%) i udział ten był identyczny jak w 2011 r. W dalszym ciągu drugim, co do wielkości, źródłem dochodów gospodarstwa domowego były dochody ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej.

W ujęciu rocznym udział tych dochodów w województwie nie uległ zmianie i wyniósł 29,3% (w kraju wzrósł do 31,4%).

Wykr. 1. Dynamika przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwach domowych (rok poprzedni=100)

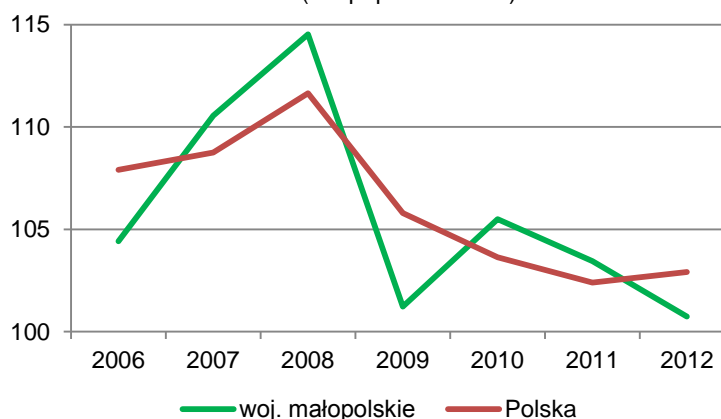

Dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki, takie jak: dary przekazane z gospodarstwa domowego, wydatki na cele społeczne, kaucje, odszkodowania płacone innym osobom i instytucjom stanowi **dochód do dyspozycji**.

W stosunku do 2011 r. dochód do dyspozycji w gospodarstwach domowych ogółem wzrósł o 2,7% (w kraju o 3,6%).

Gospodarstwa domowe objęte badaniem zapisują w książeczkach budżetowych swoje **wydatki**. Należą do nich wydatki ponoszone na zakup towarów i usług konsumpcyjnych oraz pozostałe wydatki przeznaczone na zaspokojenie potrzeb gospodarstwa domowego. Zakupy dokonywane są za gotówkę, kartą płatniczą, na kredyt lub przez Internet. Gospodarstwo może otrzymywać towary bezpłatnie, pobierać z gospodarstwa rolnego lub prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek.

Wykr. 2. Dynamika przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych (rok poprzedni=100)

Towary konsumpcyjne obejmują dobra nietrwałego użytkowania (np. żywność, napoje, lekarstwa), półtrwałego użytkowania (np. odzież, zabawki, książki) i trwałego użytkowania (np. pralki, telewizory).

Pozostałe wydatki to: dary przekazane innym, niektóre podatki (np. od spadków, nieruchomości), składki na ubezpieczenia społeczne, przegrane w grach, straty pieniężne.

W 2012 r. poziom przeciętnych miesięcznych wydatków w gospodarstwach domowych ogółem w przeliczeniu na 1 osobę wynosił 989,87 zł, w tym na towary i usługi konsumpcyjne – 957,01 zł (o około 43 zł mniej niż w kraju). *Wydatki miesięczne ponoszone przez 1 osobę w województwie małopolskim były o około 55 zł niższe niż ponoszone przez przeciętnego Polaka.*

W porównaniu z 2011 r. wydatki mieszkańca województwa małopolskiego minimalnie wzrosły (o 7 zł).

TABL. 2 PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2011	2012
	w złotych	
Wydatki ogółem	982,59	989,87
W tym wydatki na towary i usługi konsumpcyjne	950,42	957,01
w tym:		
żywność i napoje bezalkoholowe	254,32	260,76
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	21,09	11,70
odzież i obuwie	47,69	49,17
użytkowanie mieszkania i nośniki energii	210,37	214,83
wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego	45,42	44,70
zdrowie	47,03	51,73
transport	104,41	88,03
łącznie	41,58	39,69
rekreacja i kultura	75,21	74,77
edukacja ^a	10,18	9,99
restauracje i hotele	23,15	29,34
inne towary i usługi	46,89	48,77

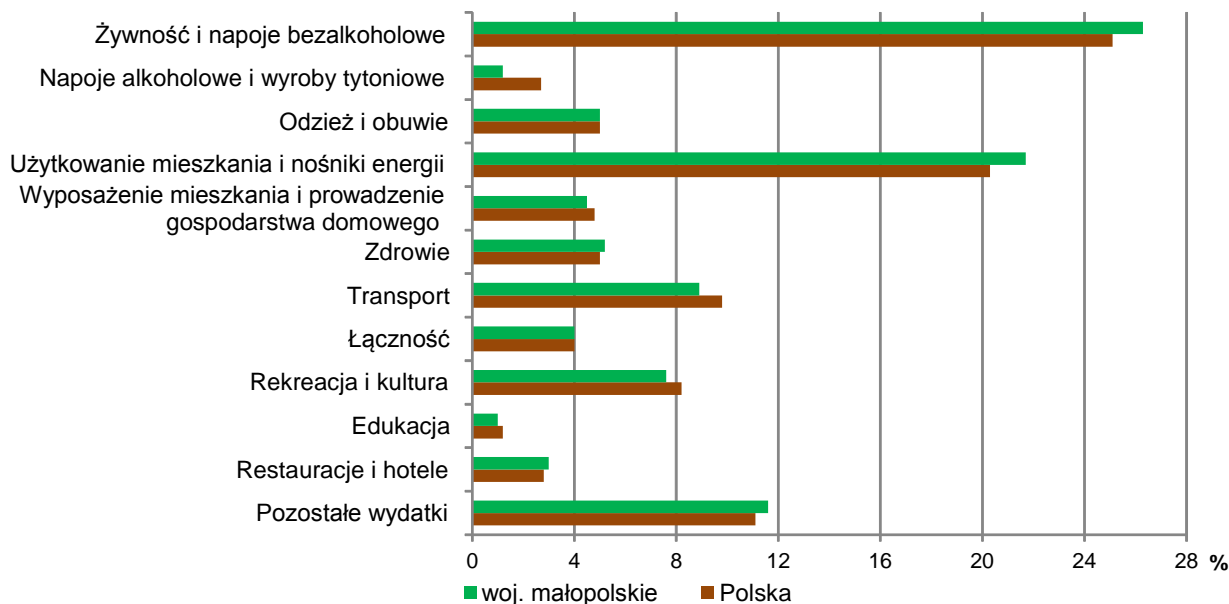
a Łącznie z wychowaniem przedszkolnym.

Z przedstawionych danych wynika, że gospodarstwa domowe w województwie małopolskim, podobnie jak w ubiegłym roku, przeznaczyły na cele konsumpcyjne około 97% wszystkich swoich wydatków.

W ogólnych wydatkach gospodarstw domowych (w przeliczeniu na 1 osobę w gospodarstwie) dominującą pozycję w 2012 r., po raz kolejny, zajmowały wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe. Na tę grupę potrzeb mieszkańców województwa przeznaczał 26,3% ogółu swoich wydatków (*przeciętny Polak 25,1%*).

W porównaniu z poprzednim rokiem w województwie małopolskim zanotowano wzrost udziału wydatków na żywność i napoje bezalkoholowe o 0,5 p. proc. (*dla Polski o 0,1 p. proc.*).

Wykr. 3. Struktura przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2012 r.

Stale opłaty mieszkaniowe (tj. czynsz, opał, energia elektryczna i ciepła, gaz) to druga, co do wielkości pozycja wydatków ponoszonych przez gospodarstwa domowe. W 2012 r. wydatki te, w przeliczeniu na 1 osobę w gospodarstwie domowym, stanowiły 21,7% wydatków ogółem (w kraju 20,3%) i udział tych wydatków wzrósł o 0,3 p. proc. w porównaniu z 2011 r. W omawianym okresie widoczny był również wzrost udziałów wydatków przeznaczanych na restauracje i hotele, zdrowie oraz odzież i obuwie. W pozostałych grupach wydatków wystąpił spadek ich udziałów.

W 2012 r. **spadło spożycie** niektórych podstawowych artykułów żywnościowych. W przeliczeniu na 1 osobę w gospodarstwie domowym najbardziej zmalało spożycie warzyw (o 3,9%), cukru (o 2,7%), mięsa (o 2,6%), pieczywa (o 2,5%), serów (o 2,1%), olejów i pozostałych tłuszczów (o 1,6%) oraz jaj (o ok. 1%). Wzrosło natomiast spożycie mleka (o 1,8%), napojów mlecznych i jogurtów (o 1,5%) oraz owoców (o 0,9%).

Przeciętne miesięczne spożycie artykułów żywnościowych przez mieszkańca województwa małopolskiego

było niższe od spożycia przez statystycznego Polaka w przypadku: mięsa, napojów mlecznych i jogurtów, tłuszczów, owoców i ryb. W pozostałych grupach prezentowanych artykułów porównania takie wskazują na wyższą przeciętną konsumpcję w naszym województwie. Jedynie spożycie serów w województwie małopolskim i w Polsce było takie samo.

TABL. 3 PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE SPOŻYCIE NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW ŻYWNOSCIOWYCH NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

WYSZCZEGÓLNIENIE	Jednostka miary	2011	2012
Pieczywo i produkty zbożowe	kg	7,06	6,86
w tym pieczywo	kg	4,47	4,36
Mięso	kg	5,32	5,18
Ryby ^a	kg	0,40	0,40
Mleko ^b	l	3,84	3,91
Napoje mleczne i jogurty	kg	0,69	0,70
Sery	kg	0,96	0,94
Jaja	szt	13,36	13,23
Oleje i pozostałe tłuszcze	kg	1,25	1,23
Owoce	kg	3,31	3,34
Warzywa	kg	10,02	9,63
Cukier	kg	1,50	1,46

^a Bez marynat, przetworów ze zwierząt morskich i słodkowodnych, wyrobów garmazeryjnych i panierowanych. ^b Bez zagęszczonego i w proszku.

Spożycie artykułów żywnościowych jest zależne od wielu czynników. Wpływ na wielkość spożycia poszczególnych artykułów ma źródło utrzymania gospodarstwa domowego, wysokość dochodów, skład osobowy, wiek, miejsce zamieszkania, wykonywany zawód, przyzwyczajenia i tradycje żywieniowe, jak również dostępność artykułów.

Wywiad kwartalny dostarcza informacji o **wyposażeniu gospodarstwa domowego w przedmioty trwałego użytkowania**.

W 2012 r. poprawiło się wyposażenie gospodarstw domowych w odbiorniki telewizyjne plazmowe i ciekłokrystaliczne (o 8,8 pkt), komputery z dostępem do Internetu (o 3,0 pkt), kuchenki mikrofalowe (o 1,6 pkt), samochody osobowe (o 1,2 pkt), zmywarki do naczyń (o 1,0 pkt), automaty pralnicze (o 0,7 pkt), telefony komórkowe (o 0,6 pkt) i lodówki (o 0,4 pkt). Systematycznie maleje liczba odbiorników telewizyjnych kineskopowych (o 7,9 pkt), wież (o 2,4 pkt), urządzeń do odbioru telewizji satelitarnej (o 0,4 pkt) i zamrażarek (o 0,1 pkt).

Statystycznie, na prawie każde badane w 2012 r. gospodarstwo domowe przypadła chłodziarka, telewizor, pralka, telefon komórkowy. Ponad połowa gospodarstw miała komputer osobisty z dostępem do Internetu, samochód osobowy, urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej i kuchenkę mikrofalową.

TABL.4 GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIE-KTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2011	2012
	na 100 zbadanych gospodarstw domowych	
Chłodziarka	98,3	98,7
Zamrażarka	29,4	29,3
Automat pralniczy	91,5	92,2
Zmywarka do naczyń	14,4	15,4
Kuchenka mikrofalowa	52,2	53,8
Samochód osobowy	58,4	59,6
Zestaw do odbioru, rejestracji i odtwarzania dźwięku (wieża)	36,1	33,7
Odbiornik telewizyjny	96,7	96,0
kineskopowy	69,5	61,6
inny	38,8	47,6
Telefon komórkowy	88,9	89,5
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej ^b	57,5	57,1
Komputer osobisty	67,5	69,1
w tym z dostępem do Internetu	64,2	67,2

^a Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów. ^b Łącznie z telewizją kablową.

W porównaniu z przeciętnym polskim gospodarstwem domowym, gospodarstwa w województwie małopolskim posiadają więcej zamrażarek, komputerów osobistych z dostępem do Internetu i odbiorników telewizyjnych kineskopowych.

Nadal gorzej wyposażone są w urządzenia do odbioru telewizji satelitarnej, odbiorniki telewizyjne plazmowe i ciekłokrystaliczne, zmywarki do naczyń, telefony komórkowe, chłodziarki, kuchenki mikrofalowe, wieże i samochody osobowe.

Na stopień wyposażenia gospodarstwa domowego ma wpływ źródło utrzymania, potrzeba posiadania danego sprzętu i miejsce zamieszkania.

W badaniach ankietowych ważne jest, aby wybrane losowo gospodarstwa domowe podejmowały badanie. Zmiany wylosowanych mieszkań, jeżeli występują w dużej skali, mają wpływ na otrzymane wyniki. Wszystkie gospodarstwa, które przyjęły ankietę i prowadziły zapisy w książeczkach budżetowych przyczyniły się do uzyskania informacji, które spełniają ważną rolę w analizach poziomu życia ludności, umożliwiając ocenę wpływu różnych czynników na kształtowanie się poziomu i zróżnicowania sytuacji bytowej podstawowych grup gospodarstw domowych.